

N:o 24.

Ank. till Riksd. kansli den 16 april 1909, kl. 2 e. m.

*Andra Kammarens Fjärde Tillfälliga Utskotts Utlåtande n:o 4
angående hr Palmes motion om skrifvelse till Kungl.
Maj:t rörande ökade möjligheter för underofficerare inom
hären och flottan att vinna officersbefordran.*

Uti en inom Andra Kammarerna väckt motion (n:o 141) vid innevarande års riksdag har hr Palme hemställt, »att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade hemställa, att Konungen ville taga i öfvervägande, huruvida icke ökade möjligheter för officersbefordran skulle kunna beredas för underofficerare inom här och flotta».

Till stöd för detta yrkande anför motionären följande:

»Inom den svenska härordningen liksom flerstädes inom främmande arméer hör »underofficersfrågan» till de mest svårlösta spörsmål.

Underofficeren intager en halfställning, en mellanställning mellan mannen i ledet och officeren. Likasom den förre har han merendels utgått ur de djupare samhällslagren, men, en gång utnämnd till underofficer, har han i regel afskurit sina tidigare sociala förbindelser. Skådar han emellertid än vidare uppåt och framåt, mötes han af en praktiskt så godt som öfverstiglig mur, som skiljer honom från officerskåren.

Han uppmuntras att, efter sina första läroår såsom rekryt och soldat, uppbjuda all sin energi, all sin förmåga för att skaffa sig insikter och bildning och för att vinna befordran. Han lockas sålunda efter hand att höja sig öfver sin klass. Men när äntligen hans sträfvan den lyckats och han blifvit välbeställd sergeant och därefter fanjunkare eller styckjunkare, då möter muren, då inträder allt intill pensionsåldern ett stillastående utan möjlighet till vidare höjning.

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 23 Häft. (N:o 24.) 1

Detta kan lätt alstra missbelåtenhet, kritik och kan äfven lätt tänkas leda till indisciplinära känslor, af hvilket allt andan inom hären måste betänkligen lida. Just på grund af sin mellanställning mellan officerarne och truppen är en lojal, plikttrogen, väl disciplinerad underofficerskår af den allra största betydelse för en armé. Till vårt försvarsväsendes lycka och båtnad har den svenska underofficerskåren sedan ålder varit i besittning af dessa egenskaper, men det missnöje, som nu mångenstädes börjar spira, är ett tidstecken, väl värdt att beakta.

Med djup känsla af det ohållbara och till och med farliga i det nuvarande tillståndet hafva insiktsfulla män sökt till denna frågas lösning framställa olika förslag, bland hvilka jag här vill upptaga två.

Det ena af dessa förslag är ytterligt radikalt, ja så radikalt, att det, i fullkomlig misströstan om en utveckling till det bättre af det nu bestående, åsyftar upphäfvandet af hela underofficerskåren.

Det andra förslaget åsyftar en omvandling därhän, att underofficerskåren blott göres till ett led i den militära utvecklingen från rekryt till officer.

Det fanns under den Napoleonska tiden ett franskt ordspråk, att hvarje soldat hade marskalksstafven i ränslan. Detta betydde naturligtvis icke och kunde icke betyda annat, än att inför befordringsmöjligheterna alla voro lika, men att dock endast de yppersta kunde tänka på att höja sig öfver den stora massan i ledet och af dessa blott det allra yppersta fåtalet nå de högre befälsposterna. Flera af den förste Napoleons generaler hade sin befordran att tacka denna demokratiska likställighet, som gjorde, att den verkliga dugligheten kom till sin rätt, hvar helst den visade sig.

Nu kan, gentemot hvad jag här yttrat, framställas den invändningen, att vårt gällande tjänstgöringsreglemente ingalunda står fjärran från, utan tvärtom innehåller bestämda regler för en underofficers befordran till officer.

I tjänstgöringsreglementets del II kap. III § 13 mom. 1 stadgas två vägar för officersbefordran. Den ena vägen är den vanliga »— — a) att hafva aflagt afgangsexamen från krigsskolan — —». Den andra vägen åter, som i dagligt tal benämnes den »långa vägen», är afsedd för underofficerare. Formuleringen är följande:

»För att kunna föreslås till underlöjtnant . . . fordras: a) . . . ; eller b) att i 6 år hafva varit i tjänstgöring såsom underofficer, däraf

minst två år såsom fanjunkare, samt ådagalagt framstående duglighet och så i som utom tjänsten utmärkt sig genom ett hedrande uppförande.»

Häraf framgår uppenbart, dels att man velat bereda däraf för-tjänste underofficerare den belöning och den uppmuntran, som ligger i officersbefordran, dels att man utgått ifrå att en framstående under-officers praktiska duglighet och förmåga borde vara i stånd att väl göra sig gällande äfven inom officerskåren, hvilken därigenom borde få ett för tjänsten nyttigt tillskott.

Också kompletterades den citerade bestämmelsen i mom. 2 af samma § med det stadgandet, att »förslag till underlöjtnantsbefordran för därtill enligt mom. 1 b) kompetent underofficer skall, därest lön finnes ledig, afse befordran till beställning vid (i) regementet», hvilket med andra ord vill säga, att den till officer befordrade underofficeren i allt skall jämföras med den från krigsskolan utexaminerade officeren.

Denne sålunda befordrade underofficer kan därefter, allt enligt tjänstgöringsreglementet, befordras vidare i graderna. För en intelligent och duglig, befordrad f. d. underofficer möter det helt visst inga svårigheter att såsom infanteriofficer genomgå skjutskolan och måhända ännu mindre svårighet att såsom kavallerist genomgå ridskolan. Vid artilleriet och fortifikationen torde däremot under nuvarande förhållanden fordran på genomgående af artilleri- och ingenjörshögskola såsom löjtnantskompetens ställa ett ganska naturligt hinder för den f. d. underofficerens befordran, för så vidt icke de grundläggande teoretiska insikterna på annat sätt förvärfvats.

Häraf framgår sålunda, att redan nu dugliga underofficerare kunna vinna befordran till officerare och vidare befordran såsom officerare. Emellertid har å andra sidan, så långt mitt minne sträcker sig, knappast någon enda verkligen ur manskapskategorien utgången underofficer på detta sätt vunnit befordran till officer. Vid detta förhållande kan man fråga sig, om det då aldrig inom den svenska armén funnits någon underofficer, som »ådagalagt framstående duglighet och så i som utom tjänsten utmärkt sig genom ett hedrande uppförande». Då så emellertid otvifvelaktigt måste hafva varit förhållandet, kan man icke underlåta att framställa den ytterligare frågan, hvarför icke en klar och tydlig reglementsbestämmelse kommit till efterlefnad.

Svaret på denna senare fråga är naturligtvis ganska inveckladt och delvis ganska ömtåligt. Först och främst är den svenska officerskåren tämligen exklusiv till sin sammansättning, utgången som den i regel är från den högre medelklassen och aristokratien, medan underofficerskåren i regel är rekryterad ur folkets djupare lager. Ju mera

utpräglad denna åtskillnad varit, desto svårare har det kunnat antagas vara att till den sammansmältning, som är önskvärd inom en officerskår, ena dessa olika element. Men å andra sidan, ju mera våra dagars nivelleringsarbete olika samhällslager emellan fortgår och ju djupare kulturen tränger ned i folket, desto lättare kan det tänkas blifva att genom underofficerskåren förmedla en öfvergång från manskapet i ledet till officerskåren.

Här berörda synpunkt har beaktats icke minst af underofficerarne själfva, hvilka ryggat tillbaka inför tanken, att officersbefordrade underofficerare skulle inom en officerskår varda till ett slags underklass utan social samhörighet med den öfriga delen af denna kår.

I underofficerarnes meningsutbyten i denna fråga spelar därför oupphörligt in tanken på högre bildning såsom underlag för den fullständiga likställigheten. Ja, detta står så lifligt för de mera framsynta, att man hellre synes afstå från officersbefordran än vinna denna utslutande på tjänstgöringsreglementets här berörda stadgande utan samtidigt lämnad möjlighet till förvärfvande af högre bildning.

Höga fordringar, synnerligen höga fordringar bör nationen ställa på de män, hvilka erhålla det viktiga samhällsuppdraget att i officerens betydelsefulla kall under lång tjänstgöring handleda den värnpliktiga ungdomens uppfostran.

En framstående man, högt skattad icke minst under sin krigsministertid af den svenska Riksdagen, general Taube, yttrade för ett tiotal år sedan om officeren i våra dagars arméer, att man af honom måste fordra själfbehärskning samt »stränga men ej narraktiga begrepp om heder och ära, om rätt och orätt, redbarhet i handel och vandel, viljekraft, och i förening med dessa egenskaper allmänna och militära kunskaper samt kroppslig kraft och rörlighet», och han uttalade sig skarpt mot »äfventyrare utan heder och tro, män med dåliga seder och oordentligt lefnadssätt», om de än äro »aldrig så kunniga och dugliga».

»I våra dagar mera än tillföre», yttrar en författare i en svensk militärtidskrift, »kräfvdes, att officeren är en föresyn, och att han utom den myndighet, som graden skänker, besitter en helt personlig, grundad på intelligens, omfattande kunskaper, fast karaktär, upphöjda tänkesätt och slutligen den hängifvenhet och själförnekelse, hvarmed han fullgör äfven de minsta af sina åligganden».

De synnerligen höga fordringar, som sålunda i en värnpliktsarmé med all rätt ställas på officerens allmänbildning ej mindre än fackkunskaper, moraliska och karaktärsegenskaper ej mindre än fysiska egenskaper och färdigheter, göra officersrekryteringen till en i hög grad viktig och betydelsefull omsorg. Endast det bästa borde därför vara godt nog för denna rekrytering.

Detta gäller helt naturligt också med afseende på underofficerarnes vidare befordran. »Det är gifvet, att icke alla underofficerare lämpa sig för sådan befordran», yttrar en artikelförfattare, som själf torde vara underofficer. Och han fortsätter: »men bland underofficerarna och volontärerna finnas alltid personer, hvilka med skicklighet och nit samt en god karaktär äfven förena ett godt förstånd och bildningsbegär». Om nu åt dessa de bästa, de skickligaste, de till högre befäl mest lämpliga bereddes tillfälle att genomgå en högre utbildningskurs, kunde åter bland dem, som genomgått denna kurs, de bästa utväljas för vidare befordran till officer.

Här är icke tillfället att ingå på frågan om organiserandet af den eller de fortsättningskurser, som kunde erfordras, och hvarvid man föreslagit antingen helt själfständiga sådana för de underofficerare, som kunde ifrågakomma till befordran, eller ock själfständiga kurser för underofficerarnes allmänbildning och därefter fackutbildning tillsammans med öfriga officersaspiranter. Här är ej heller tillfället att undersöka, om icke en hel omläggning allt från början af underbefälens hela utbildning, examensväsende och befordringsgrunder vore af nöden, ifall det hela jämväl skulle inriktas på eventuell officersbefordran. Här torde vara nog att framhålla, att det nödiga kunskapsmättet säkerligen utan större svårigheter torde kunna förvärfvas af därtill dugliga underofficerare, och att nödiga organisationsformer för det helas ordnande säkerligen ganska lätt skulle kunna ernås.

Det torde i detta sammanhang icke böra lämnas ur sikte, att den omständigheten, att en i alla afseenden bra, framstående man i ledet skulle kunna tänka sig avancera till officer, ovillkorligen måste medföra en ökad tillförsel till armén af intelligent, framtidsduglig kraft. Möjlighet till underofficersbefordran om ett antal år medför ingen större lockelse, särskildt för en intelligent ung man, som på förhand kan jämföra underofficerens ställning med t. ex. en civil yrkesutöfvares. Men förhoppningen om officersbefordran — vore än denna förhoppnings realiserande blott förbehållet ett relativt fåtal — innebär en betydande lockelse just för de bästa bland dem, hvilka af ekonomiska skäl icke kunna välja den mera direkta vägen till officersbefordran.

Man får därför icke döma den framtida officerskåren, den underofficerskår, som kan tänkas uppstå efter införandet af en reform, som medför större lätthet till officersbefordran, med den nuvarande underofficerskåren, som tyvärr endast i sällsynta undantagsfall beredts möjlighet att förvärfva den bildning, de kunskaper, som kunna medföra möjlighet till vidare befordran, och som, äfven om bildning förvärfvas, dock aldrig skådar tillämpningen af en befintlig reglementsbestämmelse angående officersbefordran. Den framtida underofficerskåren skulle, under här gifna förutsättningar, säkerligen framvisa ett i afsevärd grad befordringsmöjligt material.

Vid behandlingen af denna fråga har för mig framställt sig ytterligare en synpunkt, som jag anser vara icke alldeles utan betydelse, nämligen officerarnes lefnadsställning, deras »*standard of life*».

För i Stockholm och Göteborg garnisonerade officerare af kompani-officerares grad uppgår f. n. hela aflöningen, inkvarteringsersättningen inberäknad, till följande belopp för:

underlöjtnant.....	kronor	2,215: —
löjtnant 2:a klassen	„	2,515: —
„ 1:a „	„	2,995: —
kapten 2:a klassen	„	4,360: —
„ 1:a „	„	5,360: —.

Emellertid få dessa löner ingalunda utan vidare beräknas, om det gäller att efterse, i hvad mån de äro tillräckliga för behofvet. Därifrån bortgå nämligen afgifter till arméns pensionskassa och änke- och pupillkassa, regementets enskilda pensionskassa, officerskårens kassa o. s. v. Dessutom måste, för att få jämförelsepunkter, ytterligare afdragas den för officerare särskilda kostnaden för uniform o. d. I detta afseende har jag förfrågat mig om det belopp den sparsam officer, som väl vårdar sina effekter», årligen måste utgifva för dessa ändamål, och därpå fått till svar: »omkring 400 kronor, sedan den första uppsättningen anskaffats».

Från dragas dylika, i det hela så godt som obligatoriska poster, återstår säkerligen allra högst i nettoinkomst för:

underlöjtnant	omkring kr.	1,750: —
löjtnant 2:a klassen	„	2,000: —
„ 1:a „	„	2,500: —
kapten 2:a „	„	3,750: —
„ 1:a „	„	4,650: —

För att utröna möjligheterna för en officer att lefva såsom gift uteslutande på dessa inkomster, kan vara af intresse att jämföra sagda inkomster för löjtnantsgradens båda olika klasser med lefnadskostnaderna för en gift, bättre ställd familj i Stockholm. Jag har från Stockholms stads statistiska kontor erhållit uppgifter rörande samtliga årsutgifter för en hel mängd i smärre förhållanden lefvande familjer och däribland uttagit alla, tillhörande kroppsarbetarnes kategori och därvid funnit såsom ett medeltal för familjer, boende i ett rum med kök, en årsbudget af omkring 2,000 kronor och för de mera lyckligt lottade familjer, som kunna bestå sig en bostad om två rum med kök, en årsbudget af i rundt tal 2,500 kronor. Det är af icke ringa intresse att jämföra dessa siffror med nyss anförda inkomstbelopp för löjtnantsgraderna.

Häraf framgår otvetydigt, att under närvarande förhållanden en officer, utan enskild förmögenhet och under så sträng daglig tjänstgöring, att ingen tid för extraförvärf återstår, väl knappast kan tänkas vara i stånd att gifta sig och lefva på sin lön förrän vid uppnådd kaptens grad. Då detta, exempelvis vid infanteriet, icke inträder förrän inemot 35 års ålder, måste således en officer dröja att bilda eget hem längre, än ur samhällets synpunkt är lyckligt.

Äfven ur nu afhandlade synpunkt vore det betydelsefullt att, vid sidan af de element, som, utgångna ur medelklassen, efter undervisning i högre läroverk och genomgången krigsskola, säkerligen allt framgent skulle utgöra officerskårens majoritet, tillföra densamma nya element, utgångna ur folkets djupare led, utbildade i underofficersskolor med fortsättningskurser.

Man fruktar på åtskilliga håll, där man eljest ur principiell synpunkt skulle kunna omfatta det här antydda syftet, att å ena sidan de, som på underofficersvägen inginge i en officerskår och å andra sidan deras i regel ur andra samhällsklasser utgångna kamrater ömsesidigt skulle känna sig mindre väl tillsammans. Men om ock en sådan farhåga förr kunnat vara berättigad, tror jag dock icke, att detta numera borde blifva förhållandet, om fortsättningsundervisningen för underofficerarne väl ordnades och befodringsurvalet med stor omsorg sköttes.

I detta afseende vill jag åberopa exemplet från Holland, som med vårt land erbjuder åtskilliga likheter i militäriskt hänseende, om ock allmänbildningen där icke trängt så på djupet som hos oss, och om äfven den sociala nivåskillnaden där är större än hos oss.

I Holland lära inom hvarje kår — »rangregementena» möjligen undantagna — finnas officerare, som avancerat från underofficersgrad, och hafva personer, till hvilka jag med förfrågningar vändt mig, förklarar, att ingen som helst motvilja förefinnes mot detta system. En högre officer, som lämnat nedan upptagna meddelanden, har på min bestämdt formulerade fråga: »Betraktas de af öfriga officerare helt och hållet som kamrater eller ej?» svarat ett obetingadt: »Ja».

För att nämnas till officer måste en underofficer hafva fyllt 19, men icke 25 år och hafva tjänat i tre år, däraf minst ett år såsom underofficer. Utom andra personliga kvalifikationer erfordras en genomgången två-årig specialkurs, där 50 eftersökta platser finnas tillgängliga. Den befordrade underofficeren erhåller en ekiperingshjälp af omkring 450 kronor, aflönas sedermera som officer och avancerar med öfriga officerare.

En annan högre officer, själf tillhörande aristokratien, har försäkrat, att man allmänt vore nöjd med de officerare, som befodrads ur ledet, åtminstone hvad beträffar infanteri och kavalleri. De vore i regel goda truppofficerare och åtnjöte godt personligt anseende. Någon afvoghet mellan dem och öfriga officerare kunde icke förmärkas, hvartill måhända kunnat bidraga, att aflidne konung Wilhelm III lär hafva haft en viss förkärlek för dessa befordrade underofficerare. Någon tanke på att afskaffa detta system förefanns icke, utan vore man tvärtom betänkt på att ytterligare utveckla detsamma, så att det skulle kunna omfatta jämväl öfriga vapenslag.

Då officersbefordran af underofficerare i Holland slagit så väl ut, som fallet synes vara, torde icke utan skäl kunna ifrågasättas, om icke så skulle kunna varda förhållandet äfven hos oss.

Jag vill tillåta mig ytterligare göra ett kort tillägg. Under senare år har reservofficersinstitutionen vunnit en glädjande utveckling i vårt land. Emellertid kan åtminstone hittills de unga reservofficerarnes utbildning icke betecknas såsom tillräcklig för att gentemot en skicklig och erfaren, intelligent underofficer gifva dem den öfverlägsenhet, som borde vara ett nödvändigt underlag för befälsföring. Äfven denna synpunkt torde böra tagas i betraktande med afseende på den nu af mig väckta frågan.»

Den af herr Palme väckta frågan om underbefäls befordran till officersgrad förelades 1902 års Riksdag genom en motion i Andra Kammarerna, n:o 150, af herr E. Wavrinsky. Motionen hänvisades till Andra Kammarernas fjärde tillfälliga utskott, som infortrade utlåtande från chefen för generalstaben och chefen för flottans stab. Hufvudsakligen på grund af de betänkligheter, dessa myndigheter framförde, afstyrkte utskottet motionen med följande motivering:

»Af liknande skäl, som förmått utskottet att afråda från hvarje sänkande af officerskårernas bildningsnivå, måste det motsätta sig af motionären förordad vidsträcktare befordran af underofficerare till officersgrad. Två kategorier officerare skulle äfven härigenom uppstå, hvaraf den ena på grund af mindre omfattande studier saknade en af de viktigaste betingelserna för att rätt *leda* soldatens uppfostran samt säkert i truppens ögon finge sig åsatt ett »klassmärke», som icke vore till bättnad för tjänsten. Att samhörighetsandan, hvilken motionären med rätta skattar så högt, inom officerskårerna härigenom skulle betänkligt försvagas, torde vara otvifvelaktigt. Underofficerares befordran till officersbeställning på stat är en nödfallsutväg, som tillgripes endast då officersbrist icke med andra medel kan förekommas.»

»Utom ofvan anförda allmänna synpunkter tillkomma för flottan särskildt tungt vägande skäl mot befordrandet af underofficerare. Rörande denna fråga påpekar chefen för flottans stab, att flottans underofficerare äro, »för att hos dem kunna erhålla den särskilda fackkunskap som för tjänstens behöriga skötande ombord är erforderlig, uppdelade i icke mindre än tio olika stater, enhvar med sin strängt begränsade detalj. Man kan därför icke förvänta, att bland underofficerarne i någon stat finna den mångsidiga utbildning, som utgör ett oeftergifligt villkor för att på ett tillfredsställande sätt kunna motsvara de kraf, som ställas på sjöofficeren.»

»Då slutligen ett rätt tillgodogörande af flottans dyrbara materiel ytterst beror på att befälet är sin uppgift fullt vuxen, torde det icke vara välbetänkt att vidtaga någon åtgärd för att tillföra flottans officerskår personal, som är i saknad af den mångsidiga utbildning och erfarenhet, som hittills visat sig vara oundgänglig för dem, som skola föra befäl å flottans fartyg.»

Riksdagens Andra Kammarer biföll utskottets yrkande och afslog motionen.

När denna fråga nu ånyo förelagts Riksdagen, har utskottet ansett det vara af stort intresse att vinna kännedom om den uppfattning i frågan, som råder hos dem hvilka saken närmast gäller. Utskottet har

fördenskull lämnat tillfälle åt Sveriges underofficersförbund och sjöunderofficerssällskapet i Stockholm att yttra sig öfver hr Palmes motion. Dessa yttranden bifogas.

Utskottet vill till en början erinra om, att det nuvarande tjänstgöringsreglementet för armén, del 2 kap. 3 paragraf 13 mom. b., innehåller en bestämmelse, hvaraf framgår, att en underofficers befordran till officer ej är alldeles utesluten vid armén. Det heter: »För att kunna föreslås till underlöjtnant — — fordras b) att i 6 år hafva varit i tjänstgöring, däraf minst 2 år såsom fanjunkare, samt ådagalagt framstående duglighet och så i som utom tjänsten utmärkt sig genom ett hedrande uppförande.»

Någon motsvarande bestämmelse finnes däremot ej vid flottan. Detta är så mycket anmärkningsvärdare som det, enligt reglementet för marinen bil. 4 paragraferna 2—5 angående antagning m. m. af reservbefäl för flottan, ej fordras högre kompetens af aspiranterna än den många af underofficerarna besitta. Så ha t. ex. ett icke ringa antal bland styrmännen genom dugande arbete under fritid förvärfvat sig sjökaptensexamen.

Den i reglementet för armén intagna bestämmelse har ytterst sällan kommit till någon användning af lätt förklarliga skäl, *dels* torde man ha insett det olämpliga i att utan särskild för ändamålet afsedd utbildning direkt befordra underofficern till officer, *dels* innebär det icke någon väsentlig fördel för en person vid en fanjunkares ålder att inträda uti underlöjtnants grad och tjänsteutöfning.

Enligt utskottets mening vore det emellertid af mycket stor betydelse för krigsmakten, om man utan sänkande af officersskårens *allmänna* bildningsnivå och yrkeskompetens kunde bereda en praktisk och lämplig väg för underbefäls befordran till officer. Den brist på befodringsmöjlighet, som nu finnes i den högsta underofficersgraden, utesluter den för tjänsten nyttiga eggelsen till täflan i duglighet och alstrar lätt missbelåtenhet och liknöjdhet för tjänsten, som motionären äfven antyder. Däremot skulle vidgade befodringsmöjligheter med all säkerhet åstadkomma en välbehöflig förbättring af underbefälskårens rekrytering och innebära en lockelse till militärlifvet för mången ung man, som vill sträfvat framåt och höja sin samhällsställning. Arbetsintensiteten och intresset för tjänsten skulle utvecklas, därest denna befodringsmöjlighet yppades. Utskottet vill dessutom betona, att reformen skulle innebära ännu ett steg till utjämnande af den klasskillnad, som framträder ej minst på det militära området, och i den mån officersämnen hämtas från de breda folklagren komme en bättre hushållning med folk-

kraften till stånd. Som de båda stabscheferna uttalade år 1902, uppställa sig emellertid mycket stora svårigheter för en sådan reforms genomförande. Detta inses omedelbart, om man tar i betraktande, att frågan om en underofficers befordran till officer endast utgör en del af den stora reform, hvarpå landet väntar, nämligen omläggningen af vår folkbildning på sådant sätt, att möjlighet lämnas öppen för ungdomen i alla samhällsklasser att oberoende af ekonomiska hinder genom egen duglighet vinna inträde och framgång på samtliga banor i statens tjänst. Att bryta ut en del af detta spörsmål, som berör militärlifvet, och söka lösa det oberoende af de existerande förhållandena i öfrigt, måste alltid innebära vanskligheter, som förökas genom den specialisering i fackutbildningen, som det nutida militärväsendet fordrar. Utskottet hyser emellertid den uppfattningen, att svårigheterna icke äro af sådan natur, att de omöjligen kunna öfvervinnas. Häri har utskottet äfven blifvit styrkt af de uppgifter, som inhämtats angående förhållandena i andra länder.

Här nedan följer en framställning af dessa förhållanden, som, hvad det berör respektive arméer, till väsentlig del grundats på meddelanden från generalstaben.

Underofficers befordran till officer i några främmande länder.

Belgien.

Hären.

En menigs befordran till officer sker i Belgien med en viss långsamhet. Underofficern, som med tillfredsställande betyg genomgått de för befordran till underlöjtnant föreskrifna examina, får nämligen ofta vänta flera år på erhållande af ledig plats. I medeltal är underofficern 27—30 år vid utnämningen till underlöjtnant. Villkoren för befordran äro aflagda prof vid en särskild *examen* samt praktiska *prof* till hvilka endast underofficerare med utmärkt godt uppförande och 2 tjänstår äga tillträde. Denna särskilda examen afläggas i tvenne omgångar, 1) förberedande examen 2) underlöjtnantsexamen.

Hvarje befäl eller menig kan på egen begäran få aflägga *den förberedande examen* efter framställning af regementschefen till vederbörande general. Examen omfattar dels skriftliga dels muntliga prof. De skriftliga profven omfatta följande ämnen: franska eller flamländska språket; historia; geografi; matematik, 5 (för artilleri- och ingenjörsvapnen 6) särskilda prof nämligen: aritmetik, algebra, elementär geometri, trigonometri, teoretisk och tillämpad (för artilleri- och ingenjörsvapnen dess-

utom analytisk) geometri; fysik; kemi och teckning. De muntliga profven omfatta endast de olika grenarna af matematiken; de äro två till antalet, hvardera med en varaktighet af 30 (vid artilleriet och ingenjörsvapnet 45) minuter per elev.

I *underlöjtnantsexamen* ingå skriftliga prof i följande ämnen: franska och flamländska språken; krigskonst; krigshistoria och militärgeografi, hvartill för artilleri- och ingenjörsvapnen komma beskrifvande geometri, elementär algebra och mekanik och för förvaltningstrupperna några specialämnen. Dessutom ingå muntliga prof i hvarje ämne utom franska samt topografiska och taktiska tillämpningsöfningar i terräng. Sedan denna examen aflagts, afvaktar underofficern sin tur att bli föreslagen till genomgående af de praktiska profven för befordran till underlöjtnant. Efter genomgångna examina och prof upprättas en förteckning på alla officersaspiranterna af samma vapenslag i tur och ordning efter ådagalagda teoretiska och praktiska kunskaper. Denna lista följes vid uppstående vakans i officersgrad, då underofficers befordran till officer enligt gällande bestämmelser skall äga rum.

Enligt gällande författning skall åtminstone en tredjedel af till underlöjtnanter befordrade militärer vara tagna ur ledet.

De befordrade underofficerarna ha ett godt socialt anseende och anses allmänt som utmärkta truppofficerare enligt auktoritativa meddelanden, som utskottet inhämtat. Deras befordran vid sen ålder till underlöjtnant inverkar däremot menligt på deras utnämning till högre tjänstegrader. Liksom öfrigt befäl skola de för befordran till regementsofficers grad genomgå en majorskurs. Vid artilleri och träng förekommer det mera sällan, att menige man befordras till officer, men man lär vara betänkt på att sänka fordringarna för underofficers befordran till officer vid dessa vapenslag.

Holland.

Hären.

Äfven i Holland kunna underofficerare befordras till officerare, men endast vid infanteriregementen. Till förvaltningsofficerare kunna likväl underbefäl vid samtliga regementen befordras.

Ärligen erbjuda sig ungefär femtio platser uti den »cours supérieur» »Hoofdcursus», som utbildar de underofficerare, som aspirera på sådan befordran. Kursen är tvåårig. Underofficern skall för inträde i densamma aflägga särskild examen och får ej vara mindre än nitton eller äldre än tjugufem år samt skall tre år ha tjänstgjort i aktiv tjänst,

däraf ett år som underofficer, och vara ogift. Vidare skall han vid läkareundersökning ha befunnits felfri samt förut visat praktisk duglighet och intresse för tjänsten.

Tillträdesexamen till »le cours supérieur» motsvarar ungefär inträdesexamen till tredje klassen i de femåriga elementarläroverken. För att vinna dessa examenskunskaper kan militären få tillstånd att genomgå en af infanteriets för detta ändamål afsedda tvååriga utbildningsanstalter, till hvilka ungefär samma kompetens fordras som till första klassen i förutnämnda elementarläroverk. Det finnes sju sådana utbildningsanstalter i Holland, en i Kampen och sex andra vid de olika arméförbanden. Det anses ej att de uppställda fordringarna äro särskildt svåra. »Le cours supérieur» är förlagd till Kampen och omfattar två linjer: infanterilinjen och förvaltningslinjen. Å *båda linjerna* meddelas undervisning i naturkunnighet, nederländska, franska, tyska språken; geografi; mellanfolkliga krigsbruk; strafflag för krigsmakten och militära lagar; expeditionsföring samt gymnastik och fäktning.

Å *infanterilinjen* meddelas dessutom undervisning i landtmäteri och afvägning, taktik, vapenlära, krigsbyggnadskonst, topografisk och linearritning, vissa reglementen och instruktioner samt exercis och fälttjänst.

Å *förvaltningslinjen* meddelas i stället undervisning i engelska språket; kemi; varukänedom; bokhålleri; vissa reglementen och instruktioner samt militärförvaltning.

Enligt uppgift betraktas de befordrade underofficerarne alldeles som kamrater af det andra befälet och äga precis samma befordringsmöjligheter som detta. Man är nöjd med systemet och synes vara betänkt på att sänka fordringarna på underofficers befordran till officer, särskildt vid artilleriet.

Den holländske officeren torde emellertid ej i socialt hänseende intaga samma privilegierade ställning, som den tyske.

Tyskland.

Marinen.

Tyska flottan har en »*Torpeder-Offizierkorps*», som tjänstgör vid de olika minförråden, varfven och torpedverkstaden i Friedrichsort samt vid Reichsmarineamt (marinförvaltningen). De äro dessutom lärare vid underbefälsskolorna (Decksoffizierschule). Kåren består af 7 Torpederkapitenleutnants, 8 Torpederleutnants och 6 Torpederunterleutnants. Vid afsked erhålla somliga Torpederkapitenleutnants värdighet af Torpederkapiten.

Till »Torpederoffizier» utnämnes underbefäl vid torped- och minväsendet till lämpligt antal från båda specialgrenarna. För befordran till kåren äro betingelserna förutom godt uppförande och utmärkta tjänstebetyg afläggande af en särskild examen. Dessutom bör vederbörande aspirant besitta erforderlig bildningsgrad och på grund af sina personliga kvalifikationer och förhållanden i öfrigt vara ägnad att bekläda en officersbefattning.

Äfven vid varfvens och marinförvaltningens artilleriafdelningar, liksom vid artilleriunderbefälsskolan i Berlin, finnes till officer befordrade underofficerare uti en särskild kår de s. k. »*Zeug- und Feuerwerksoffiziere*», som ha motsvarande grader, som de förutnämnda torpedofficerarne.

Till befordran föreslås vid inträffad vakans sådana »Oberfeuerwerker» vid matrosdivisionen, som aflagt godkända prof vid en särskild examen uti artilleri, matematik, »Dienstkenntniss» och tysk historia samt visa sig i öfrigt lämpliga för befordran till officer. Utnämning sker genom kunglig fullmakt på förslag af kommenderande amiralen.

Det finns 11 »Feuerwerks»- och 6 »Zeughauptleute», 13 »Feuerwerkspremierleutnants» och 13 »Feuerleutnants». Vid afsked erhålla vissa »Hauptleute» majors heder och värdighet.

Tyska flottans *mariningenjörer* uttagas genom val af sjöofficers- och mariningenjörskårerna bland maskinistunderofficerarna. Dessa ha efter sitt antagande i tjänst — vid en ålder under 21 år och efter afläggande af en examen närmast motsvarande vår realskoleexamen — genomgått nio års utbildning. Fartygs och maskinkonstruktörer bilda däremot en annan afdelning af personalen.

Hären.

Vid armén förekommer ej någon befordran af underbefäl till officers grad.

England.

Marinen.

Befordran af underofficer till officer förekommer endast i enstaka fall som en särskild utmärkelse. Någon inverkan på den ytterst enhetliga sjöofficerskårens sammansättning förmärkes ej häraf. Däremot kan man betrakta de s. k. »warrantofficers» såsom en särskild, lägre officerskår till viss grad vid sidan om den andra. Denna officerskårs medlemmar befordras alla från manskaps grad och rekryteras af de dugligaste underofficerarne. Kompetensfordringarne äro goda tjänstgörings- och uppförandebetyg, en ålder mellan 21 och 35 år, sjuårig sjötid och minst ett års tjänstgöring som underofficer.

Artilleriunderofficerarna aflägga examen inför en stabsofficer och 3 »chiefwarrantofficers» jämte några andra personer i närvaro af en högre officer. Officersaspiranten skall visa sig vara en erfaren sjöman, som är väl förtrogen med ett fartygs manövrering, och känner sjölagen samt instruktionen för vakttjänsten ombord och kan räkna och skriva m. m.

Liknande examina afläggas af *signal-* och *timmermansunderofficerare*.

De som godkänts uti examen uppföras å listor för befordran i tur och ordning vid inträffad vakans.

Högsta gradens »warrantofficers» motsvara löjtnants grad vid armén och marintrupperna. Sådana »warrantofficers», som särskildt utmärkt sig, kunna utnämnas till ordinarie löjtnanter, såvida de ej äro öfver 45 år gamla.

Hären.

Vid infanteriet, kavalleriet och trängen kan en underofficer befordras till aktiv officer. Villkoren härför äro: att äga viss skolbildning; att vara högst 26 år gammal; att ha tjänstgjort minst 2 år samt vara minst sergeant; att aldrig ha varit bestraffad, samt att vara ogift. Antalet på detta sätt befordrade underofficerare är mycket litet. På 1890-talet utgjorde det endast 2,5—5 % af underlöjtnantsbefordringarna vid infanteriet och kavalleriet och har sedermera ytterligare sjunkit. Svårigheten för den engelske officeren att lefva på sin lön bidrager härtill.

Flertalet på detta sätt befordrade torde utgöras af män af »god» familj, som gått »den långa vägen».

Dessutom kunna underofficerare befordras till vissa tjänstebefattningar med officers rang, t. ex. kvartersmästare. Dessa befattningar rekryteras uteslutande med underofficerare, hvilka då få heder och värdighet som officerare.

Ryssland.

Marinen.

Personalen i frivillig tjänst utgöres dels af frivilliga, dels af volontärer. Som frivilliga kunna antagas ynglingar som ej fyllt 25 år och som afslutat kurs vid högre läroanstalt. De ingå genast med underofficers rang i marinen och kallas *junkrar* samt äro afsedda att utbildas till officerare.

Som volontärer (värfvade) kan antagas manskap intill 30 års ålder. Kapitulationstiden är lika med värnpliktiges tjänstgöringstid, d. v. s. 7 år, efter hvilka följa 3 år vid reserven. De som genomgått folkskola anställas för 6 år. Volontärerna anställas som menige. En volontär

liksom äfven en värnpliktig som genomgått elementarläroverk kan i likhet med »junkrarne» få aflägga prof och examen för befordran till officer.

Någon verklig fristående underofficerskår, förutom hvad kadettkåren beträffar, förefinnes egentligen icke utom hvad de s. k. »konduktörerna» angå. De fingo sin ställning klargjord genom år 1902 utfärdadt reglemente. De äro icke värnpliktiga, och kunna utväljas endast bland sådana som kvarstått i sin tjänst minst 2 år utöfver värnpliktstiden. De erhålla fullmakt af marinministern.

Hären.

Något särskildt sätt för underofficerare att nå officersgrad finnes ej i Ryssland. Däremot kan första officersgraden nås på två vägar, 1) den vanliga *krigsskolevägen* samt 2) *Junkerskolevägen*.

För inträde i junkerskolan skall man vara 16 år samt ha genomgått minst 4 kurser vid allmänt läroverk. Skolan är treårig och fördelad på två klasser. F. o. m. hösten 1908 finns 11 krigsskolor mot 8 junkerskolor. Ett mycket stort antal ryska officerare ha genomgått dessa sistnämnda. Numera försöker man höja fordringarna i junkerskolorna för att få dem i större öfverensstämmelse med krigsskolorna.

Danmark.

Marinen.

Underbefälsbefordran kan inom den danska marinen ske till särskilda befattningar inom örlogsvarfvet.

Töjhusafdelningen, hvars chef töjmästaren är en kommandör i sjöofficerscorpset, består af undertöjmästaren samt 2 töjhuslöjtnanter, som äro officers vederlikar. Dessa sistnämnda som ha kunglig fullmakt äro f. d. underofficerare och uppbördsmän, den ene vid arsenalen, den andre vid laboratoriet. Deras lön är 2,000 kr. per år jämte 2 ålderstillägg af 200 kr. årligen efter respektive 5 och 10 års tjänst. Uniformerna äro i det närmaste öfverensstämmande med premiärlöjtnanternas, dock att öfversta galonen på ärmen är utan ögla, i stället för hvilken kåremblemet ett ankare och en kanon i kryss är anbragt.

Ekipageafdelningens chef skall liksom töjmästaren vara sjöofficer, vanligen af kommandörs grad. Under honom lyda varfslöjtnanter som äro officers vederlikar med kunglig fullmakt och lika stor lön som töjhuslöjtnanterna.

Hären.

Enda vägen att blifva *aktiv* officer (premiärlöjtnant) är att aflägga godkänd examen från officersskolans »näst äldsta klass» (med en varaktighet af ett och ett halft år och motsvarande vår krigsskola).

För att vinna inträde vid denna klass fordras:

antingen att hafva undergått utbildning vid trupp samt att där-
efter ha genomgått officersskolans yngsta klass (ett och ett halft års
varaktighet; genomgåendet af denna klass berättigar till sekundlöjt-
nantsutnämning liksom till sekundlöjtnantsskolorna; alla sekundlöjtnanter
äro värnpliktiga officerare);

eller att ha genomgått såväl rekrytskola som en särskild sekund-
löjtnantsskola;

eller att ha aflagt »allmän förberedelseexamen af högre grad»
eller däremot svarande kunskapsprof jämte tilläggsprof i matematik.

Af mycket stort intresse för sakens behandling i Sverige är det förslag till befodringsfrågans lösning, som uppgjorts uti den stora danska försvarsplanen — »Lovförslag angående Forsvarets Ordning fremsatte i Folketinget den 12 februari 1909».

Man har för afsikt att lämna underbefälet befodringsmöjlighet vid såväl här som flotta i ganska stor utsträckning. För äldre, dugliga underofficerare reserveras en del af härens s. k. officiantbeställningar d. v. s. platser som depåförvaltare, materialförvaltare, arkivarier, bokhållare o. a. Dessutom är det meningen att lämna dem rikligt tillträde till intendenturbanan. Så fordras för utnämning till intendent i hären, att vederbörande underofficer har genomgått utbildning till reservintendent och förrättat tjänst som själfständig räkenskapsförare. Intill halfva antalet intendentsbefattningar kunna dessutom hållas vakanta för att besättas med pensionerade underofficerare, som uppfylla ofvannämnda kompetensvillkor. Vid flottan skall minst hvarannan befodran till intendent ske från proviantskrifvarklassen, motsvarande våra ekonomiunderofficerare.

Förutom denna befodran till viss befälstjänstgöring kunna underofficerare erhålla befodran till stamofficerare. För detta ändamål skola de genomgå »Officersskolens yngste Klasse» som är »en Förberedelseklasse, hvis Formaal er at give Eleverne de Kundskaber, som ere nødvendige, for at de kunne optages i næstældste Klasse». Den sistnämnda klassen är den egentliga krigsskolan, som *alla* officersaspiranterna

skola genomgå. Den förberedande klassen, som är afsedd för det antal af högst 20 underofficerare, som hvartannat år kommenderas till densamma, möjliggör för dem att följa krigsskoleundervisningen. Klassen varar 1 ½ år och afgangsexamen från densamma berättigar till inträde i »næstældste Klasse». Såsom åldersgräns är bestämdt, att ingen får vara öfver 32 år vid befordran till lägsta officersgraden.

»Officerssskolens ældste Klasse» är den för här och flotta gemensamma högskolan, som varar 2 ½ år.

Inom marinen är förhållandet annorlunda. Där kunna underofficerare ej vinna befordran till samma grader, som öfriga officerare, utan det skapas för dem en särskild grad — löjtnantsgraden — som inskjutes mellan sekond (under) löjtnants- och premier (öfver) löjtnantsgraden. Ändamålet härmed är (S. 3654) »at give Underofficererne et noget højere Maal at stræbe efter, og man er her gaaet et skridt videre end i de fleste andre Mariner, hvor Underofficerer kun kunne naa »Deckofficerschargen», der ligger mellem officer och underofficer». Graden upptar endast 14 platser och vidare befordran förutsättes ej. Af-löningen är nästan lika hög som kaptens, hvilket är nödvändigt, emedan högsta gradens underofficerare ha mer betaldt än premierlöjtnanter. Kompetensfordran för utnämning till löjtnant är endast att ha tjänstgjort 4 år som underofficer. Redan vid 50 års ålder kan en »löjtnant» pensioneras.

»Löjtnanterna» som befordras från Artillerikorpset och Matros- och Søminekorpset, skola vid mobilisering företrädesvis användas å kust-, försvars- och minfartyg samt vid minspärrningarna. Såväl i fred som krig deltaga de i öfrigt uti den vanliga officerstjänstgöringen och äro medlemmar i officersmässarna.

Analogt med löjtnantsgraden bildas inom ingenjörs kåren en för befordran af maskinistunderofficerare afsedd officersgrad — »Maskinmestergraden», som inskjutes mellan de två lägsta ingenjörsgraderna. Den upptager 12 platser. Kompetensfordran är äfven här 4 års tjänstgöring som underofficer. Vidare befordran förekommer ej.

Befordringsmöjligheterna äro tydligen afsedda att bli mycket olika inom här och flotta. Vid hären komma befordrade underofficerare i samma tur som öfriga officerare, ehuru de knappast kunna påräkna befordran till de högre graderna på grund af sin höga ålder vid officersbefordran. Inom flottan återigen ställas de f. d. underofficerarne i eu grad för sig själfva. Anledningen härtill torde vara, att de ej anses kunna genomgå den längre och svårare officersutbildningen vid flottan.

I *Schweiz, Österrike-Ungern* och *Bulgarien* saknas möjlighet för underofficern att nå befälsgrad.

Norge.

Enda vägen att blifva aktiv, eller, som det i Norge kallas, fast aflönad officer är att hafva aflagt godkänd examen från krigsskolans öfre afdelning (2-årig kurs, i hufvudsak motsvarande vår krigsskola). För inträde i densamma fordras *dels* att hafva aflagt studentexamen eller examen från vissa högre tekniska läroverk, *dels*

antingen att hafva genomgått krigsskolans lägsta afdelning (villkor för att blifva värnpliktig officer, ungefär motsvarande reservofficer hos oss),

eller att hafva genomgått underofficersskola och aflagt godkänd sergeantsexamen och därefter tjänstgjort som sergeant under minst 1 års vapenöfningar vid någon af arméns afdelningar (d. v. s. ungefär samma fordringar, som hos oss gälla för inträde vid krigsskolan).

Den af statsrådet Lowzow tillsatta s. k. departementala kommittén har emellertid föreslagit, att vissa hittillsvarande officersbeställningar skola beklädas med underofficerare, nämligen *dels* »kvartermästare» vid kavalleriets regements- samt infanteriets, artilleriets och ingenjörtruppernas bataljonsstab och sanitetskårens stab, *dels* kompanichefsbeställningarna vid 2 uppbådets lokalvärnsbataljoner (ungefär motsvarande våra landstormstrupper, ehuru med något fastare organisation), *dels* såsom chefer för fältartilleriets parkkompanier eller parkafdelningar, *dels* slutligen beställningen såsom »hufvudförvaltare» (kaptens rang) vid arméns munderingsdepot.

I den till årets storting afåtna kungliga propositionen bibehållas motsvarande bestämmelser med den skillnad, att beställningarna såsom chefer för fältartilleriets parkkompanier (några parkafdelningar förekomma ej i propositionen; parkkompani motsvarar ungefär våra ammunitionskolonner) föreslås fortfarande som hittills beklädda med officerare.

Några bestämmelser angående sättet för urvalet bland underofficerarne finnas ännu icke liksom ej heller några föreskrifter om särskilda utbildningskurser eller dylikt för att göra ifrågavarande underofficerare kompetenta för officersbefordran; den departementala kommittén har dock föreslagit en med norska jägarkårens underofficersskola förenad, för hela infanteriet gemensam tilläggskurs med 30 elever, hvilken tilläggskurs »skulle närmast taga sikte på en vidare utbild-

ning för de nya kvartermästarebeställningarna och kompanichefsbeställningarna i 2 uppbådet samt beställningarna såsom skrivare i staberna».

Förrän stortinget fattat beslut i organisationsfrågan torde väl några bestämmelser angående villkoren och sättet för en sådan befordran knappast vara att vänta.

Marinen.

Efter sju års tjänstgöring kan en maskinistunderofficer befordras till »maskinmester» med underlöjtnants rang efter afläggande af vissa examina.

Frankrike.

Officerskåren i Frankrike rekryteras till ungefär hälften af dess antal ur underofficerskåren. Den dualism inom officerskåren, som blifvit en följd af den använda metoden för underofficers befordran, synes man allmänt anse ganska ofördelaktig, såsom framgår af en del officiella uttalanden. Dualismen torde emellertid ej längre kunna undvikas, om man vill hålla kåren fulltalig, så mycket mera som de högre klassernas söner alltmera synas draga sig för att inträda i officersståndet.

Underofficerares befordran till aktiva officerare kan äga rum på tvenne vägar:

1:o. Underofficerare med minst 2 tjänstår såsom sådana, hvilka erhållit ett af en särskild pröfningskommission afgifvet intyg om lämplighet såsom plutonchef (eller motsvarande chef vid öfriga truppslag) och hvilka af regementschefen anses värdiga att föreslås till erhållande af underlöjtnantsgraden, anmälas af honom till genomgående af inträdesexamen till någon af de skolor, som inrättats uteslutande för underofficerares utbildning till officerare (för infanteriet i Saint-Maixent, för kavalleriet i Saumur samt för artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen i Versailles).

För denna inträdesexamen fordras de allmänna kunskaper, som uti »les écoles primaires supérieures de garçons» meddelas i följande ämnen, nämligen

moral,
franska språket och litteraturen,
historia,
geografi,
matematik samt
fysik och kemi.

Dessutom äger en teoretisk och praktisk pröfning rum i alla gällande militära reglementen och instruktioner, som beröra en plutonchefs (motsvarande chefs) åligganden.

De vid inträdespröfningen godkända underofficerarne kommenderas till ett antal, som årligen bestämmes efter behovet, till någon af de ofvan angifna skolorna (alltefter truppslaget); kursens längd är ett år, hvarefter de godkända eleverna utnämnas till underlöjtnanter.

2:o. Aktiva underofficerare af högsta tjänstegraden (»adjutant sous-officier», motsvarande fanjunkare) kunna efter minst 10 militära tjänstår föreslås till underlöjtnanter utan någon särskild examen. Enligt gällande bestämmelser få högst 10 procent af vakanserna fyllas på detta sätt; i huru stor omfattning detsamma i verkligheten förekommer har icke kunnat utrönas.

Någon lagstadgad inskränkning i f. d. underofficerares befordringsmöjligheter till högre tjänstegrad såsom officer finnes ej. I praktiken är dock förhållandet något olika. Vid sin befordran till den första officersgraden hafva de f. d. underofficerarne en medelålder, som med 3—5 år öfverskrider medelåldern hos de officerare, som genomgått krigsskolorna, hvarför de tidigare nås af åldersgränsen. Då man dessutom ej ansett sig kunna bygga befordran uteslutande på tjänsteålder, har man i stor utsträckning tillgripit s. k. befordran efter val. Så skall årligen $\frac{1}{3}$ af vakanserna inom kaptensgraden och $\frac{1}{2}$ af vakanserna inom majorsgraden fyllas genom befordran efter val, hvilket befordringssätt är det enda förekommande vid befordran till öfverstelöjtnant och högre grader. Härigenom inskränkas befordringsmöjligheterna för de f. d. underofficerarna, som i allmänhet ej nå högre än till kaptensgraden. I befordringslistorna för innevarande år hafva sålunda f. d. underofficerare uppförts på förslag till kapten 26,5 procent, på förslag till major 24,0 procent, på förslag till öfverstelöjtnant 13,5 procent och på förslag till öfverste 3,0 procent af de till besättande lediga platserna.

Marinen.

Från de två högsta underofficersgraderna »les premiers maitres» och »les premiers maitres élèves-officiers» kunna underofficerare af fartygschefen föreslås till officersbefordran (»au grade d'enseigne») så snart de haft två års sjö tjänst och i öfrigt fylla betingelserna.

Spanien.

Till aktiva officerare kunna underofficerare befordras endast vid fältmätningskåren och vid gendarmeriet.

Närmare bestämmelser saknas.

Italien.

Vid *infanteriet, kavalleriet, artilleriet* och *ingenjörtrupperna* rekryteras den aktiva officerskåren till $\frac{3}{4}$ (föret till $\frac{2}{3}$) af personer, som aflagt mogenhetsexamen eller motsvarande examen vid tekniskt läroverk och som därefter genomgått, om de tillhöra infanteriet eller kavalleriet, den 2-åriga normalkursen vid krigsskolan i Modena, eller, om de tillhöra artilleriet eller ingenjörtrupperna, den 3-åriga kursen vid krigsakademien i Turin. För inträde vid dessa krigsskolor fordras godkännande i en särskild teoretisk och praktisk inträdespröfning.

Till $\frac{1}{4}$ (föret — före 1896 — $\frac{1}{3}$) rekryteras officerskåren vid dessa truppslag genom befordran af underofficerare, som genomgått den tvååriga specialkursen vid krigsskolan i Modena.

Trängofficerare samt *kassörer* (räkenskapsförare) rekryteras helt och hållet genom underofficerare, i första hand sådana, som genomgått den 2-åriga specialkursen vid krigsskolan i Modena, men, vid brist på sådana, med underofficerare af högst 28 lefnads- och minst $5\frac{1}{2}$ tjänstår, hvilka undergått en särskild pröfning.

S. k. *fästningsofficerare* (tygofficerare) rekryteras likaledes af underofficerare af nyssnämnda båda kategorier.

Vid *karabinjärerna* (polistrupperna) rekryteras underlöjtnantsgraden uteslutande af högst 35 år gamla underofficerare, som genomgått en särskild utbildningskurs. Löjtnantsgraden däremot rekryteras endast till hälften ur denna underlöjtnantsgrad; återstående hälft fylles genom transport af andra officerare.

För att underofficer skall kunna antagas till elev vid krigsskolans i Modena specialkurs fordras att hafva genomgått en särskild *inträdespröfning*.

För att kunna ifrågakomma till deltagande i denna inträdespröfning fordras, att underofficern i fråga är ogift eller barnlös änkling samt att han är högst 25 år gammal och har minst 2 tjänstår såsom underofficer.

Så kvalificerad underofficer, som önskar delta i inträdespröfningen, inlämnar ansökan därom till regementschefen. Till denna ansökan bifogar kompanichefen en rapport angående underofficers uppförande, karaktär, bildning och militära egenskaper, hvarvid skall angifvas icke blott om han är fullt utbildad i all tjänst motsvarande innehafvande grad utan äfven om han anses lämplig för närmast högre grad. Därefter afgör regementets befordringskommission, huruvida underofficern öfver hufvud är förtjänt att blifva officersaspirant eller icke; i förra

fallet gifves honom ett betyg (10—20) i allmän militär duglighet, hvarvid hänsyn tages till hans uppförande, hållning i och utom tjänsten, befälsföring, moraliska och fysiska lämplighet samt militära bildning.

Underofficer, som af regementets befodringskommission förklarats förtjänt att blifva officersaspirant, underkastas en förberedande pröfning i fråga om allmänbildning. Denna pröfning utföres af en af regementschefen tillsatt kommission och omfattar ett skriftligt prof i italienska språket samt muntlig kunskapspröfning i matematik, historia och geografi. Kommissionen afgör först, om underofficern visat sig lämplig eller icke, samt sätter därefter för de lämpliga betyg (10—20) i hvarje ämne. Underofficer, som aflagt mogenhets- eller däremot svarande examen, är befriad från den förberedande pröfningen.

Underofficerare, som af befodringskommissionen förklarats förtjänta att blifva officersaspiranter och som förklarats lämpliga i eller äro befriade från den förberedande pröfningen, föreslås af regementschefen — utan någon begränsning af antalet — till deltagande i inträdespröfningen till krigsskolans specialkurs. På grund af de inkomna handlingarna bestämmer sedermera krigsministern, hvilka som skola deltaga i inträdespröfningen.

Inträdespröfningen består liksom den förberedande pröfningen af ett skriftligt prof i italienska samt af muntlig kunskapspröfning i historia, geografi och matematik. Ämnet för det skriftliga profvet bestämmes af krigsministern; profvet aflägges vid fördelningsstaberna och insändes till krigsskolan i Modena, där de granskas af en kommission, som afgör hvarje aspirants lämplighet och åsätter arbetena betyg (0—9 för de olämpliga, 10—20 för de lämpliga); endast de underofficerare, som i det skriftliga profvet erhållit lämplighetsbetyg, få deltaga i den muntliga kunskapspröfningen, som äger rum vid krigsskolan i Modena; kommissioner afgöra aspiranternas lämplighet och sätta betyg såsom vid det skriftliga profvet; de som förklaras olämpliga återgå till truppförbanden.

På grundvalen af de af regementets befodringskommission (för allmän militär duglighet) och af krigsskolans kommissioner (för allmänbildning) afgifna betygen samt af tjänsteåldern såsom underofficer (0,05 poäng för hvarje månad) uppgöres en klassifikationslista öfver aspiranterna till kursen; i den ordning de där finnas upptagna kommenderas sedan det antal, som för hvarje truppslag är bestämdt, till genomgående af specialkursen.

Kursen är 2-årig; efter dess slut utnämnas de elever, som godkänts i densamma, till underlöjtnanter.

Någon gräns för de på detta sätt utbildade officerarnes vidare befordran finnes icke angifven i befordringslagen. Deras militära bildning bör ju, åtminstone vid infanteriet och kavalleriet, vara ungefär jämn god med öfriga officerares och äfven deras allmänbildning är tack vare den skarpa gallringen ganska god. Dessutom må framhållas, att det, åtminstone förr, varit vanligt att unga män med god bildning, men som dock icke tagit mogenhetsexamen eller som fallit igenom vid inträdesexamen till krigsskolans normalkurs, gått underofficersvägen, så vanligt till och med, att det förekommit år, då sådana element uteslutande eller så godt som uteslutande rekryterat specialkursen.

Serbien.

Officerskåren i Serbien rekryterades före 1904 till omkring $\frac{1}{3}$ med underofficerare; från nämnda år utgöres antalet nyutnämnda officerare till omkring hälften af f. d. underofficerare.

Fordringarna för att underofficer skall kunna befordras till officer äro:

- 1:o att hafva genomgått underofficerskola eller realskola,
- 2:o att hafva gjort tjänst minst två år som fanjunkare,
- 3:o att äga »lämpliga moraliska egenskaper», samt
- 4:o att hafva blifvit godkänd i en särskild pröfning.

Urvalet bland regementets underofficerare verkställes af regementets officerskår, som därvid särskildt äger att taga hänsyn till vederbörandes moraliska egenskaper.

Närmare bestämmelser saknas.

Turkiet.

I Turkiet kan underofficer befordras till officer. Hälften af infanteriets och kavalleriets officerare utgöras af befordrade underofficerare. Sådan officer kan dock ej nå högre grad än »vicemajor», en grad emellan kapten och major.

Underofficerares befordran utgör i regel en belöning för personliga tjänster; den erhålles därför i allmänhet genom relationer, utan erforderliga kunskaper; en följd häraf är, att 30 procent af officerskåren hvarken kan läsa eller skriva.

Närmare bestämmelser saknas.

Grekland.

För underofficers befordran till officer fordras i Grekland genomgående af en 3-årig skola för erhållande af officersutbildning.

Då de, som genomgått krigsskolan, äga rätt att vid utnämningen till officer välja truppslag och härvid i de allra flesta fall välja artilleriet eller fortifikationen, hvilka truppslag hafva det största anseendet, lär förhållandet vara, att vid dessa truppslag samtliga officerare hafva gått krigsskolevägen, under det att kavalleriet till 60 procent och infanteriet till 90 procent rekryteras af till officerare befordrade underofficerare.

Närmare bestämmelser saknas.

Rumänien.

Underofficer vid infanteriet eller kavalleriet kan i Rumänien vinna befordran till officersgrad, dock endast genom att antingen genomgå krigsskolan eller genom att aflägga en examen, motsvarande afgangsexamen från krigsskolorna.

För att underofficer skall kunna erhålla inträde vid krigsskola fordras att han är ogift,

att han ej är äldre än 26 år,

att han genomgått 7 klasser af allmänt läroverk, samt

att han blifvit godkänd i en särskild inträdespröfning.

Medgifvandet att underofficer lättare än öfriga aspiranter (för dessa fordras nämligen aflagd mogenhetsexamen) kan vinna inträde vid krigsskola har tillkommit då det visat sig önskvärdt, att samtliga officerare utgått från samma bildningsanstalt, sålunda för att minska antalet utan genomgången krigsskola befordrade underofficerare. (Jfr uppgifterna nedan!)

För att underofficer i trupptjänst skall få anmäla sig till afläggande af officersexamen utan genomgången krigsskola fordras

att han fyllt 21 år,

att han tjänat som underofficer minst 2 år, samt

att han af samtliga förmän förklarats lämplig att vinna anställning såsom officer.

På grund af den stora officersbrist, som uppstod under 1877—1878 års krig samt af ökningen af armén under 1880-talet, till hvars fyllande krigsskolorna ej räckte, såg sig krigsstyrelsen nödsakad att underlätta underofficerares befordran till officerare. Den för underofficerarne föreskrifna, afgangsexamen från krigsskolorna motsvarande kunskapspröfningen kom därför i praktiken att blifva ej oväsentligt lättare än afgangsexamen från krigsskolan, hvilket åter hade till följd, att ynglingar från bildade och förmögna familjer föredrogo att på detta för dem bekvämare sätt, utan studentexamen, och med en lättare officersexamen vinna officersbefordran. Sedan under midten af 1890-talet

officersbristen till större delen fyllts, har också befordran till officer utan genomgången krigsskola blifvit ett alltmera sällan förekommande undantagsfall (såsom äfven framgår af nedanstående siffror), ehuru bestämmelsen fortfarande finnes och tillämpas.

Af en granskning af rumäniska arméns rulla framgår, att vid infanteriet och kavalleriet af samtliga 760 kapt. o. ryttm. 287 eller 37,8 proc. äro f. d. underoffic. utan krigsskola

»	»	748 löjtnanter	22	»	2,9	»	»	»
»	»	340 underlöjtnanter	15	»	4,4	»	»	»

utvisande sålunda någon ökning i underlöjtnantsgraden (d. v. s. under de allra sista åren; 1905, 1906, 1907 och 1:a halfåret 1908 hafva resp. 4, 5, 5 och 1 underofficer utan krigsskola befordrats till officer), men dock en väsentlig nedgång mot förhållandet för 10—20 år sedan.

På grund af den med år 1908 påbörjade nya ökningen af armén har antalet vakanser inom officerskåren åter ökats, hvadan krigsstyrelsen åter sett sig tvungen att tillgripa särskilda åtgärder till vakansernas fyllande; såvidt hittills är känt, har därvid ej användts sättet att sänka fordringarna för underofficerares befordran till officerare, utan i stället föreskrifvits, att reservofficer, som aflagt mogenhetsexamen, på vissa villkor kan blifva aktiv officer.

Befordringsföreskrifterna inom den rumäniska armén göra ingen åtskillnad mellan officerare, som vunnit befordran utan att genomgå krigsskolan, och öfriga officerare.

Af denna öfversikt framgår, att möjlighet för befordran till officer har blifvit underbefälet beredd i flertalet europeiska stater. Därvid har man i hufvudsak följt två metoder. Antingen ha vissa officersplatser blifvit utsedda, å hvilka tjänstgöringen är af den beskaffenhet, att den med fördel kan bestridas af underbefälsbildad personal, eller också har officerskårens hela rekrytering fördelats på tvenne vägar, af hvilka den ena leder öfver manskapsgrad och underbefälsställning. I detta fall har man, som regel, begränsat de officersbefordrade underofficerarnas antal genom att bestämma detsamma till viss procent af hela officerskårens, såvida man ej för hvarje år fixerat ett antal platser, som skulle besättas med befordradt underbefäl.

Hvilkendera metoden, som än användts, har man uppställt vissa fordringar för uppflyttningen till officersgrad och vanligen organiserat en särskild utbildning för detta ändamål.

I Sverige har den föreliggande frågan ännu ej blifvit föremål för någon allsidig utredning. Däremot har Kungl. Maj:t vid flera tillfällen haft anledning fästa sin uppmärksamhet på densamma, och uti underofficerskretsar har spørsmålet varit ingående behandladt efter den första underofficerskongressen 1907.

Enligt nädigt beslut den 15 maj 1908 erhöll chefen för sjöförsvarsdepartementet bemyndigande att tillkalla sakkunnige för utredning: 1) huruvida för utfärdande af vissa, marinintendenturkårens personal tillhörande tjänsteåligganden kunde användas personer, manliga eller kvinnliga, med lägre utbildning och kompetens än som enligt nu gällande bestämmelser erfordras för kårens personal, och 2) huruvida någon ändring i de bestämmelser, som anginge utbildningen af marinintendents-elever och marinintendentsaspiranter, borde äga rum. Härförutom förelågo äfven till utredning följande marinintendenturkårens organisation berörande frågor, hvilka innefattas i af chefen för sjöförsvarsdepartementet, åt de sakkunnige meddelade direktiv. Sålunda anbefalldes undersökning »om för göromålens handhafvande kräfdes personal af *olika utbildning*, beroende af göromålens vikt och betydelse, *i sammanhang hvarmed borde till pröfning upptagas frågan, huruvida underofficerare vid ekonomistaten lämpligen kunde upptagas bland den lägre intendenturpersonalen och huru utbildning af manskap inom ekonomiafdelningen borde ordnas med hänsyn till den sålunda ifrågasatta anställningen i lägre intendenturbefattning*».

I sitt den 18 februari 1909 afgifna betänkande ha sakkunnige till en början lämnat en redogörelse för de befattningar inom marinen, som enligt deras mening borde besättas med intendenturpersonal. Härvid ha sakkunnige beträffande frågan om tillsättande af särskilda *förrådsintendenter å varfven*, hvarom varfschefen i Stockholm den 16 juni 1908 tillskrifvit stationsbefälhafvaren, hvilken skrivelse den 28 därpå följande juli öfverlämnats till chefen för sjöförsvarsdepartementet, tagit under öfvervägande, huruvida ej för vissa af dessa platser kunde »afses underofficerare, som fått sin utbildning inriktad på ifrågavarande uppördsslag». Varfschefens i Stockholm mening i denna fråga framgår af att han »bestämt håller före, att den ställning, hvilken uppördsmännen i fråga vid inventeringar, utlämningar från och inlevereringar till förråden böra och skola intaga gent emot fartygsuppördsmännen, kräfver, att de innehafva officersgrad».

Sakkunnige ha likväl icke på grund häraf upptagit till behandling, om i facket praktiskt utbildade underofficerare borde förlänas officersgrad vid eventuellt tillträdande af dessa befattningar.

I den viktiga frågan, om *underofficerare borde upptagas bland den*

lägre intendenturpersonalen, yttra sakkunnige att »många skäl tala visserligen för ett dylikt öfverflyttande. Likartade göromål komme nämligen att utföras af de båda slagen af intendenturtjänstemän och mera samband dem emellan komme till stånd, något som skulle stärka samhörighetskänslan. Större säkerhet skulle också vinnas, att denna personal uteslutande komme att användas för intendenturtjänsten». Trots detta förorda sakkunnige ej reformens genomförande hufvudsakligen af det skäl, att ekonomiunderofficerarna äro krigsmän, medan intendenterna äro civilmilitära. Man ansåg det olämpligt, att underofficerare, som under hela sin föregående tjänstetid varit krigsmän, genom öfverflyttningen skulle i disciplinärt afseende intaga en annan ställning, än de dittills innehaft. I stället för underbefäls »anställning» i intendenturen förordar kommittén dess »användning till tjänstgöring i lägre intendenturgöromål», hvilket skulle ske på kommandoväg.

Äfven inom *arméns intendenturkår* har frågan om underbefäls befordran till officers grad på sista tiden varit föremål för Kungl. Maj:ts behandling. Den 19 november 1906 inlämnade nämligen ett flertal af *intendenturkårens förvaltare* en ansökan till Kungl. Maj:t, hvare begäres förbättrade löneförmåner samt att »med erhållande af ett andra ålders-tillägg de skulle i rangställning uppflyttas till officers vederlikar». Det skulle, ansågo de, »otvifvelaktigt bidra till erhållande af dugliga och samvetsgranna förvaltare, om någon förhoppning funnes för dem att efter flere års tjänstgöring erhålla någon slags befordran». På samma gång skulle detta verka som »en sporre att i sin tjänst uppbjuda all förmåga till att visa sig densamma värdig».

Framställningen afstyrktes emellertid af generalintendenten den 23 i samma månad. Han ansåg, att det hufvudsakliga skälet för befordran skulle ligga i förvaltarnas långa tjänstgöringstid, men som afsikten vore att förkorta densamma, bortföle detta skäl. För öfrigt hänvisades till den nuvarande bestämmelsen om befordran till officer uti tjänstgöringsreglementet. Härmed var saken afgjord.

Enligt protokollet vid *underofficerskongressen 1907* hade denna bland andra betydelsefulla uppgifter äfven att »försöka utröna möjligheten till underofficerarnas vidare befordran». På grund af ärendets omfattning hänsköts detsamma till det nybildade underofficersförbundets centralstyrelse för utredning. Särskilda betänkanden skulle infordras från armén och flottan. Från en af sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona för ändamålet tillsatt kommitté afgafs äfven den 24 oktober 1908 ett digert betänkande, hvarur några meddelanden äro af intresse. Kommittén skrifer, att den tagit denna fråga »under särskild noggrann

pröfning och anser, att Sveriges underofficerare böra kraftigt framhålla nödvändigheten af att dugliga och i öfrigt lämpliga underofficerare lämnas tillfälle att på statens bekostnad genomgå erforderliga skolor och kurser, som skola berättiga befordran till officers grad». »Den kurs, som bör genomgåas för att ifrågakomma till här nämnd befordran, bör vara frivillig, och kommendering till densamma ske efter därom gjord anhållan och torde lämpligen förläggas till underofficers- och underofficerskorpralsgraderna, med iakttagande af att tiden för densammans genomgående ej sättes tidigare än tredje eller fjärde året som underofficerskorpral, detta för att vederbörande befäl må bli satta i tillfälle att bilda sig ett omdöme om personens lämplighet till ofvansagda befordran.»

»Af det sålunda anförda torde framgå, att de olika graderna måste passeras, men då hufvudprincipen för befordran baseras på duglighet, är skäl förmoda, att utnämning och befordran för den mera kunskapsrike och skicklige i allmänhet kommer att äga rum vid yngre år än nu är fallet, hvarigenom vidare befordran inom officerskåren är möjliggjord.» »Införandet af en dylik kurs med ty åtföljande befordringsutsikter hade dessutom det goda med sig, att en oafbruten täflan uppstod. Dessvärre för tjänsten och underofficerskåren kan för närvarande någon sådan täflan knappast förmärkas.»

Uti en särskild bilaga upptagas de ämnen, hvilka kommitterade ansett behöfliga i den omtalade kursen.

För *artilleristaten* omfatta de befästmånskunst, bokföring, fysik, maskinlära, matematik, mekanik, minlära, navigation, organisationslära, krigs- och sjölagar, sjökrigs-kunst, engelska eller tyska, torpedlära och vapenlära. På samma sätt är kursplan uppgjord för styrmän, ekonomister och maskinister.

Vid öfvervägande af föreliggande fråga har utskottet ansett sig böra skärskåda densamma ur de tvenne synpunkter, som ofvan angifvits, och därför sökt bilda sig en uppfattning, *dels* om det inom vår krigsmakt må finnas poster, som nu besättas med officerare, men å hvilka tjänstgöringen lika väl kunde bestridas af befordradt underbefäl, *dels* huruvida det vore önskvärdt och möjligt, att en väsentlig procent af officersbeställningarna fylldes af till befäl uppflyttadt underbefäl. Som ett tredje spörsmål tillkommer den af *motionären* framkastade tanken att reservofficersinstitutionen borde tillgodogöra sig underbefälens långa praktiska erfarenhet i tjänsten.

Ehuru utskottet gifvetvis ej kunnat verkställa någon mera ingående utredning af frågan, har det ansett sig böra lämna några antydningar om, hvarpå dess tillstyrkande af hr Palmes motion i dessa olika afseenden grundar sig.

Att det inom vår krigsmakt, som i andra länders, finnes tjänstgöring af sådan beskaffenhet, att den bör utöfvas af en person i *befälsställning*, utan att denne behöfver ha inhämtat *fullständig* officersutbildning, anser utskottet mycket sannolikt. En blifvande utredning torde ge full klarhet härutinnan. Till tjänstgöring af detta slag skulle befordrade underofficerare vara fullt lämpliga.

Såväl inom hären som marinen händer det ofta, att underbefäl under långa tider, utan någon särskild utbildning, fått tjänstgöra i officers ställe i befattningar af denna art. I synnerhet har så varit förhållandet inom intendenturväsendet. Det har till och med hänt, att underbefäl af manskapet vid flottan tjänstgjort som redogörare å fartyg och skolafdelningar, där endast marinintendenter numer användas, och likväl lära dessa redogörare haft mycket goda vitsord. I stort sedt är tjänstgöringen som ekonomiunderofficer i många fall likartad med de lägre intendenturgradernas, och man kan ifrågasätta om ej, därest underbefälet befordrades, deras större praktiska erfarenhet kunde uppväga intendentens högre teoretiska kunskaper. Den praktiska insikt om tjänsten underofficern vunnit skulle möjligen bättre tillvaratagas, om han, efter någon utbildning, bereddtes tillfälle avancera åtminstone inom de lägre intendenturgraderna.

Vid flottans stationer torde äfven finnas platser, där befordradt underbefäl med fördel skulle kunna användas. Såsom exempel må nämnas biträdande officersbefattningarna vid varfsdepartementen, kasernofficerarna och andra. Något hinder, för att de i betänkandet rörande marinintendenturens omorganisation omnämnda nya uppbördsmanbefattningarna å varfven besättas af befordrade underofficerare, torde knappast kunna uppställas.

Inom arméns intendentur, trängen och fästningarna torde en utredning sannolikt ge vid handen, att det finns vissa befattningar, som på samma sätt möjligen kunde och borde skötas af personer i befälsställning med lägre utbildning än genomsnittsofficerns. I detta sammanhang bör erinras, att man tilldelat förvaltarna vid artilleriets tygstater, kassörerna vid fortifikationen och förvaltarna vid ammunitionsfabrikerna och gevärsfaktoret, som alla uppgifves vara från artilleriet och fortifikationen befordrade underofficerare, officers rang. Intendenturkårens förrådsförvaltare, som rekryteras af de bästa underofficerarne efter genomgåendet

af en tvåårig kurs och som tjänstgöra vid arméns regementen och kårer med uppbördsmannaansvar, inneha däremot ej denna rang.

I den mån en blifvande utredning visar, att det finns befälsposter, som skulle kunna bestridas af personer utan fullständig officersutbildning, skulle man bespara landet ett nyttjande af öfverkvalificerad arbetskraft, därest möjlighet bereddes underbefälet att beklåda dem. Häri genom vunnas en bättre hushållning med personalen, utan att de militära krafven åsidosattes.

Svårare är det att afgöra om officerskårens rekrytering härutöver till någon större omfattning bör ske från underbefälskadreerna. Man får nämligen ej förbise, att vissa olägenheter vid en sådan reforms genomförande kunna yppa sig. Det anmärkes mot densamma, att en skadlig dualism skulle åstadkommas inom officerskåren, att dess allmänna nivå skulle sänkas till men för försvaret, samt att underbefälet själf ej skulle vinna tillfredsställelse af sin uppflyttning till en samhällsställning, som brukar betinga vissa sociala förutsättningar af dem, som inneha densamma. Sedan underofficerarna genom sina representanter gifvit tillkänna, att det sistnämnda skälet ej spelar någon roll, kan det lämnas åsido. Däremot är det af vikt, att de båda andra bli underkastade en granskning.

Om en underofficer, som aspirerar på officersfullmakten, på vanligt sätt genomgår krigsskolan kunna inga farhågor om dualism eller sänkande af befälsnivån anses berättigade. Han kommer i paritet med öfriga befälsämnen i alla afseenden. Men denna väg måste, praktiskt taget få anses stängd, så länge fordran på aflagd mogenhetsexamen kvarstår som oeftergifligt villkor för inträde vid krigsskolan och den nyorganiserade sjökrigsskolan. En underofficer, som endast har vanlig folkskole- och underbefälsutbildning, kan ej, äfven om han har stor begåfning, på så kort tid ta studentexamen, att han vid en ålder, som ej afsevärdt öfverstiger öfriga officersaspiranterns, kan inträda i krigsskolorna. Frågan blir då, om undervisningen vid dessa skolor nödvändigt förutsätter, att eleverna inneha *hela* det kunskapsmått, mogenhetsexamen innebär. Såvidt utskottet kunnat erfara, torde så ej vara förhållandet. Det är hufvudsakligen uti några speciella ämnen, där kursen vid krigsskolorna direkt anknyter sig vid och bygger på den kunskap, eleverna förvärfvat inom de högre allmänna läroverkens sista kurser.

Medgäfves det för underbefälet hos oss som i Rumänien och Italien att aflägga en särskild inträdesexamen vid krigsskolorna och denna endast omfattade det mått allmänbildning, som nödvändigtvis behöfs för att följa undervisningen där, skulle svårigheten för under-

officern att bli officer undanröjas, och den gemensamma militära utbildningen för alla officersaspiranter skingra hvarje farhåga om uppstående dualism i officerskåren.

Det kan emellertid invändas, att mogenhetsexamen, äfven om den ej är alldeles nödvändig för krigsskoleundervisningen, likväl utgör en förutsättning för den *fortsatta* militära utbildningen vid de olika högskolorna och att på grund häraf officerskårens allmänna nivå skulle sänkas till men för försvaret, om fordran på mogenhetsexamen borttas. Endast en kommande utredning kan tillräckligt klargöra denna fråga, men utskottet vill likväl framhålla några synpunkter. Det bör ihågkommas att blott ett relativt fåtal officerare begagna sig af högskoleutbildningen, och att det endast är vid några vapenslag såsom *artilleriet*, *fortifikationen* och *marinen*, där samtliga officerare bruka kommenderas till högskoleanstalterna. Vid *infanteri*, *kavalleri* och *träng*, som sakna speciella högskoleinstitut, skulle det således ur militäriskt hänseende ej betyda något för flertalet officerares fortsatta tjänstgöring, om de aflagt studentexamen eller ej. Skulle det sålunda visa sig, att vid marinen, fortifikationen och artilleriet samtliga officerare fortfarande böra genomgå respektive sjökrigshögskola samt artilleri- och ingenjörshögskola, och att undervisningen där förutsätter aflagd mogenhetsexamen, vore det likväl möjligt, att man hos oss, som i England, Holland och Rumänien, borde låta underofficern befordras till officer vid vissa vapenslag och i så fall till viss proportion af hela officerskåren som i Italien, Belgien och Holland.

Man kan emellertid vara tveksam, om det i militäriskt hänseende skall vara nödvändigt, att vid nyssnämnda vapenslag samtliga officerare skola genomgå vapnets högskola, och om det ej kunde tänkas, att de lägre officersgraderna till mindre del och för särskild tjänstgöring kunde bestridas af befäl, som ej genomgår högskolorna. I så fall skulle hindret för underbefälet att vid dessa vapenslag kunna befordras bortfalla. Utskottet anser sig likväl ej i frågans nuvarande läge böra göra något uttalande i denna sak.

Om den ofvan angifna befodringsvägen för underbefälet skall få komma till någon användning, vore det önskvärdt, att underbefäl af manskapet eller underofficerare med framstående egenskaper lämnades tillfälle genomgå en af staten anordnad utbildningskurs, som ger det kunskapsmått, som erfordras för afläggande af inträdesexamen till respektive krigsskolor.

För att den praktiska dugligheten och erfarenheten ej må tillbakasättas, torde man böra fordra, att en underofficer skall ha *tjänstgjort*

minst två år i denna grad, innan han befordras. Uti Belgien, England, Frankrike, Italien och Rumänien har man fasthållit vid en sådan bestämmelse. Den skulle äfven skänka befordrade underofficerare en erfarenhet om den inre tjänsten, som unga officerare i aktiv tjänst eller på reservstat ofta sakna. Den fond af praktisk erfarenhet befordrade underofficerare med håg och begåfning för det militära yrket härigenom kunna skänka subalterngraden bör ej förbises vid denna frågas afgörande.

Det har blifvit ifrågasatt, att man skulle inrätta *särskilda skolor* vid sidan om krigsskolorna i afsikt att genom dem direkt utbilda underbefäl till underlöjtnants grad. Fränsedt de stora ekonomiska uppoffringar, detta skulle medföra för statsverket, anser utskottet, att ett sådant förfarande skulle vara ägnadt frammana den skadliga dualism, som man eljes önskat undvika.

Hvad slutligen beträffar spörsmålet om tillgodogörandet af underbefälens praktiska insikter för *reservofficersinstitutionen*, kan denna fråga ej anses mogen för sin lösning ännu. Först när förtidspensioneringen införts, blir det för underofficern, som vill begagna sig af densamma, af någon betydelse att söka inträde i reservofficerskåren.

På grund af det som ofvan anförts och med hänsyn till att man under alla förhållanden bör pröfva hvarje möjlighet att låta den framstående dugligheten komma till sin rätt, såvidt möjligt oberoende af sociala och ekonomiska hinder, vill utskottet förorda, att en allsidig utredning af frågan kommer till stånd och får därför hemställa,

att Andra Kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, att Konungen ville taga i öfvervägande, huruvida icke ökade möjligheter för officersbefordran skulle kunna beredas för underofficerare inom hären och marinen.

Stockholm den 16 april 1909.

GUSTAF SANDSTRÖM.

Reservation:

af herr *Jonsson* i Hökhult.

Uttalande från Sveriges Underofficersförbunds verkställande utskott.

Med anledning af den af riksdagsman Palme vid årets riksdag väckta motionen angående »ökade möjligheter för underofficerarne inom hären och flottan att vinna officersbefordran», ha Sveriges Underofficersförbunds verkställande utskott tillsammans med ombud från de truppslag, som för närvarande ej äro representerade i nämnda utskott, tagit denna fråga under behandling och härvid beslutat göra följande uttalande:

Vid underofficerskongressen i oktober 1907, där representanter för alla Sveriges underofficerare såväl vid armén som marinen närvaro, framlades motioner dels angående underofficers vidare befordran och dels underofficers befordran till reservofficer, och har denna fråga äfven där- efter ingående behandlats af underofficerarne, hvarför godt kan sägas, att inom den svenska underofficerskåren frågan varit aktuell de senaste två åren.

Redan nu står visserligen enligt tjänstgöringsreglementet för armén en väg öppen för underofficerarne, att under vissa villkor ernå befordran till officer på stat, men dels har denna bestämmelse af för oss obekant anledning i praktiken aldrig kommit till användning och dels torde den till officer befordrade fanjunkaren enligt dessa reglementsbestämmelser hafva uppnått en så jämförelsevis hög ålder, att utsikt till någon vidare befordran utöfver underlöjtnantsgraden aldrig skulle kunna ifrågakomma, hvarför den på så sätt befordrade underofficeren härigenom sannolikt komme i sämre pekuniär ställning än den han förut innehaft.

Då denna möjlighet att nå officersgraden ej hittills kommit till användning och från underofficerarnes synpunkt sedt saknar all praktisk betydelse, ha vi ansett denna väg helt höra utlämnas. Däremot torde goda utsikter finnas för underofficerarne att på andra vägar nå officersgraden.

Den väg som helt säkert möter minsta svårighet att beträda, är intendenturbanan å hvilken t. o. m. nuvarande underofficerare efter genomgången intendentkurs, omfattande förrädspraktik, bokhålleri och varukänedom m. m. kunde utan olägenhet avancera t. o. m. regementsintendent. Hvad beträffar förrädsförvaltarna, besitta dessa redan nu delvis erforderliga kunskapsmått.

En andra väg synes oss äfven med fördel kunna öppnas, nämligen den att underofficeren redan i manskapsgraden bibringas sådana teoretiska kunskaper, att efter fortsatt utbildning — hufvudsakligast befälsutbildning — i underofficersgraden, officersbefordran kan ske. Åldern för den under sådana förhållanden inträdessökande volontären bör sättas till fyllda sjuttion år, under det kalenderår anställningen äger rum, och synes oss ej några särskilda kunskapsmått utöfver afslutad folkskola böra ifrågasättas alldensstund den undervisning, som numera meddelas i de svenska folkskolorna, visar tendenser att blifva allt mer och mer gedigen. Efter inträde i tjänstgöring bör den teoretiska utbildningen i rekryt- och underbefälskolorna så bedrifvas att aflagd underofficersskola motsvarar nuvarande realskolexamen. Jämsides med den teoretiska utbildningen bör militärutbildning bedrifvas i sådan utsträckning, att efter aflagd underofficersskola volontären är kompetent att *för- rätta underofficerstjänst*. Efter erhållen underofficersbefordran på stat, fortsättes med en särskild befälskurs — krigsskola —, i hvilken aflägges examen för erhållandet af officersbefordran.

Officerare, utbildade på här ofvan föreslaget sätt skulle erhålla en god praktikutbildning och en tillräcklig teoretisk sådan, hvarförutan den fördelen vinnes, att i motsats till nu rådande förhållanden, den nybefordrade officeren redan före uppnåendet af officersgraden erhållit sin hufvud- sakliga praktiska utbildning.

För att emellertid tillförsäkra så utbildade underofficerare tillfälle att vinna officersbefordran, bör särskildt stadgas att en viss procent officersplatser blifva afsedda för dessa underofficerare.

Slutligen återstår en tredje väg, hvilken, ur ren försvarssynpunkt sedt, torde få tillmätas den allra största betydelse, nämligen underofficers befordran till officer på reservstat.

Genom öppnandet af möjlighet för underofficerarne att, efter afgång ur tjänst på aktiv stat, vid jämförelsevis unga år kunna befordras på reservstat, skulle vinnas dels att omsättningen inom underbefälsgraderna blefve lifligare och dels att de på så sätt till officerare befordrade underofficerarne kvalitativt sedt, torde vid de flesta vapenslagen komma att vida öfverträffa de nuvarande reservofficerarne. Den omständigheten att underofficerarne redan nu i de flesta fall vid mobilisering torde komma att konstitueras till officerare förtjänar att beaktas. Det vore således endast att handla fullt konsekvent, då ju freds- och krigsförhållanden så mycket som möjligt böra bringas i öfverensstämmelse med hvarandra.

Vidare äro förslag under utarbetande att vid sidan af den nuvarande reservofficersinstitutionen införa s. k. fast allönade reservbefäl, hvilket förslag dock utesluter möjlighet för sådan på reservstat öfverförd underofficer att vinna vidare befordran.

Det svårösta problemet om civilianställning för afgångne underbefäl jämte åtföljande gratifikation i form af penningar, egna hem etc., torde härigenom vara bragt ur världen.

Dessa förslag hafva heller aldrig omfattats med några som helst sympatier vare sig från underbefälet själf och ännu mindre från de myndigheter som på dylikt sätt påtvingats sin personal. Vidare skulle de nuvarande svårigheterna att erhålla tillräckligt och dugligt underbefäl genom öppnandet af ofvan föreslagna befordringsmöjligheter för underofficerare säkerligen komma att afsevärdt förminska.

Emellertid synes oss underofficerare, att hvad som bör göras, det icke får ske på bekostnad af underofficersinstitutionen som sådan, hvilken enligt vårt förmenande ur organisatorisk synpunkt förlänar åt försvaret en stadga, som på intet annat sätt står att ernå. Vi anse samtidigt att ingen på grund af olikhet i sociala förhållanden bör utestängas från möjligheten att arbeta sig fram till högre befälsposter för så vidt duglighet i och intresse för tjänsten samtidigt förefinnas. De uttalanden, som ofta fyllts af framstående officerare att de unga nybefordrade underlöjtnanterna vore i behof af en längre tids praktisk underofficerstjänstgöring bekräfta endast dessa våra åsikter.

Vägen till officersbefordran bör således enligt vårt förmenande gå öfver underofficersgraden, särskildt i de fall vi här ofvan framhållit, hvadan utnämningar bör ske först efter en viss tids tjänstgöring i underofficersgraden.

Vidkommande frågans lösning inom flottan få vi hänvisa till i särskild bilaga upptagna speciella synpunkter rörande detta vapen och som äfven i viss mån äger sin tillämpning vid kustartilleriet.

Slutligen få vi anföra att de synpunkter, som här framhållits, äro endast ett uttalande i stora drag huru underofficerarne tänkt sig en lösning af frågan angående underofficerens befordran till officer.

Några detaljer ha således ej angifvits, enär dessa torde framkomma vid en eventuellt blifvande utredning, i hvilken vi våga hoppas underofficerarne komma att få göra sin mening gällande i samma utsträckning som officerarne, då ju frågan i lika mån beröra bådadera.

Stockholm den 19 februari 1909.

Å Sveriges Underofficersförbunds vägnar:

Henning Peterson.

W. Schultz.

Karl Martin.

G. Ericsson.

L. J. Gustafsson.

Verkställande Utskott.

Uttalande från kommitterade utsedde af Sjöunderofficerssällskapet i Stockholm.

Undertecknade, som vid sammanträde den 7 dennes af underofficerarne vid Kungl. flottans station i Stockholm utsågos till kommitterade för yttrande angående herr S. Palmes motion till innevarande års riksdag »rörande ökade möjligheter för underofficerarne inom hären och flottan att vinna officersbefordran», få härmed afgifva följande uttalande:

Vid ofvannämnda sammanträde uttalade sig de flesta för att meriterade underofficerare borde befordras till officerare vid sidan af den egentliga officerskåren och att dessa sålunda befordrade skulle kunna avancera till kaptens grad.

På grund af den stora specialiseringen i olika underofficersstater vid flottan anse vi att den ökade erforderliga teoretiska utbildningen härför borde meddelas de underofficerare, som därtill anmäla sig, vid särskilda kompletteringskurser:

för artilleri-, skeppare-, styrmans- och minörstaterna gemensamt,
för ekonomistaten samt
för maskinist- och handtverksstaterna gemensamt.

Beträffande tjänstgöring för till officerare befordrade underofficerare anse vi att dessa med fördel kunna användas på sådana platser där större praktisk erfarenhet fordras af den enskilde officeren, såsom på 3 klass pansarbåtar, kanonbåtar, torpedbåtar m. fl. fartyg, där i allmänhet endast två officerare finnas (chef och kommanderad officer) samt som biträdande officerare vid varfsdepartement och dylika platser, där en högre lefnadsålder i förhållande till öfriga officerare är af mindre betydelse.

I sammanhang härmed få vi äfven erinra, att underofficerarna vid artilleri-, skeppare-, styrmans- och minörstaterna å åtskilliga fartyg vid sidan af sin uppördsmannabefattning tjänstgöra såsom vakthafvande officerare till ankars och hvad beträffar styrmansstaten jämväl till sjöss med full ansvarsskyldighet.

Vid ekonomi- och maskiniststaterna anse vi frågan mera lättlost, enär, hvad i synnerhet ekonomistaten beträffar, tjänstgöringen för såväl marinintendent som underofficer vid ekonomistaten redan nu är i hufvudsak densamma ombord å flottans fartyg och i fråga om maskiniststaten den grundläggande fackutbildningen förut inhämtats för att dessa, efter genomgången vidare teoretisk utbildning, skulle kunna tjänstgöra som maskinofficerare ombord och som detaljofficerare vid ingenjördepartementens underafdelningar i land.

För dessa stater torde också frågan om lefnadsåldern vara af mindre vital betydelse.

Angående de olika handtverksstaterna få vi i hufvudsak anföra detsamma som för maskiniststaten.

Stockholm den 20 februari 1909.

Fr. Forsberg.

Edv. Bohman.

V. Carlson.

Kommitterade.